

Bij het weer opleven der Kerk in onze dagen zal dit weer anders worden, en met des te meer toewijding zal dan ook de school haar in deze hulpe bieden.

En openbaart zich die Gereformeerde zede nu maar weer krachtig, dan strekken zich mijn verwachtingen voor den middellijken invloed van de beoefening der ethiek in de Gereformeerde Theologie nog veel verder uit. „De witte mier der Duitsche filosofie”, zooals wij haar in de laatst verlopen April-dagen hoorden noemen, knaagt ook aan het zedelijk leven van ons volk. De eerbied voor 's Heeren wet en de klem van Gods gebod op de conscientie is weg. Onze tijd is meer ethisch dan religieus, zegt men. Dat „onze tijd” niet bij uitstek religieus is zal niemand tegenspreken.

Naar de ordinantiën Gods voor het religieuze leven wordt schier niet meer gevraagd en gewaardeerd. Of iemand die op allerlei wijzen schendt, een anderen God dan den eenigen en waarachtigen, of ook heel geen God zegt te hebben, of hij een eigenwillige culte dan wel heel geen culte betracht, of hij Gods openbaring misbruikt door haar als ketter te vervalschen of als ongeloovige geheel te verwerpen, of hij 's Heeren dag ontheiligt, of hij gansch niet met een rustdag rekent, dan wel uit utiliteit zulk een zede nog zoo kwaad niet acht, of hij den grond van het gezag in God ontkent, onze tijd zal — sceptisch tegenover al wat religie is, als iets waar men toch niets van „weet”, een scepticisme dat gevolg is van het ontzinken aan het Schriftgeloof, — met de eigenaardige verdraagzaamheid aan alle scepticisme eigen, er niemand minder om waardeeren, er zelfs geen kwaad in zien. Zeker, tegenover het gemis aan echte religie, dat eerst in de laatste jaren, nu „onze tijd”, aan den ban van het materialisme met zijn pretensie van alles te weten en alle raadselen te hebben opgelost ontkomen, hier en daar een surrogaat begint te zoeken in de mystiek en de theosophie, waarbij het Indische heidendom dan zijn hulpe moet bieden, is onze tijd meer ethisch dan religieus. Doch bij nader onderzoek blijkt ook dit ethische dikwijls met de geboden der tweede tafel in eenigszins gespannen verhouding te staan. Met verwondering verneemt men vaak, hoe in wat tot dusver als onzedelijk, wijl van God verboden, vaststond, door velen tegenwoordig gansch geen kwaad meer wordt gezien, en die velen vindt men dan niet alleen onder de ontkenner der moraal of de geheel gedepaveerden, maar ook onder hen, die op den